

# ÅLDRINGSVÅRDEN

Av riksdagsledamoten EVA KARLSSON

— JA, NU ÄR DET länge sedan Ola gick bort och jag blev ensam, sa Marna, en rar gammal kvinna som i 80 år bott i byn. Där hade hon sett människor komma och gå och där hade hon följt byns och traktens förändringar under årens långa rad. — Mina jämnåriga vänner är också borta, men jag har kvar många vänner ändå. De allra käraste, de som bo hos mig i min stuga — minnena. De ljusa och de mindre ljusa. Aldrig har de varit mig så kära och så nära som nu när jag är ensam. De finns här natt och dag, kring möblerna, i mina små ting i byrån, i stugans alla vrår och i min lilla täppa. Se bara på fucksian! Den är en avläggare från en pingstblomma, som jag fick av Stina en vår när jag hade satt hennes brudkrona på. Så fin hon var, så fin som fucksian nu. Men det är länge sen.

Jag var barn, när mor Marna en bland många gånger på sitt stilla, fina sätt levde en stund i minnenas värld genom att berätta om dem. Ofta slutade hon berättandet med — O, vad jag trivs och vad jag har det bra.

Då funderade jag ofta över hur hon kunde tycka, att hon hade det

så bra. Stugan var liten och oansenlig och på alla sätt obekvämt. Själv var hon en liten och bräcklig kvinna, som hela sitt liv strävat liksom Ola för att hålla fattigdomen borta. Och ändå lyste det om henne. Förnöjsamheten — medfödd eller förvärvad — var väl en orsak, men först och sist tror jag att det berodde på att hon hade fått åldras i en för henne kär miljö, hur enkel och obekvämt den än föreföll andra. Naturligtvis gladdes hon mycket åt att människor besökte henne och gav sig tid att lyssna.

Att trivselfrågan för de gamla är av vital betydelse råder ingen tvekan om liksom att de har behov av att känna trygghet i nuet och inför framtiden. En trygghet som med säkerhet för de allra flesta innebär glädje över att ensamma orka eller med andras hjälp kunna få stanna i egna hemmet så länge det går och så vissheten om att när den dagen kommer, då de måste ha mera beständig tillsyn och vård, de ändå får vara i en för dem känd omvärld, där de har personlig anknytning till det levande livet omkring dem.

Genom den befolkningsutveck-

ling som ägt rum i vårt land befinna vi oss i en situation där problemen kring åldringsvården tornar upp sig och för varje dag alltmer pockar på att lösas.

Åldringsvårdsproblemen var ännu för endast en generation sedan helt andra än de vi nu står inför. Det berodde inte endast på att man då hade både reellt och procentuellt sett mindre antal åldringar utan också på att så mycket i samhället var helt annorlunda. Så t. ex. var arbetsförhållandena i landet i sin helhet men framför allt på landsbygden sådana att många småsysslor med begärlighet utträttades av gårdens eller byns gamla. Inte blev det någon nämnvärd inkomst men sysselsättningen gjorde deras dagar meningsfyllda. De kände sig icke ställda vid sidan om skeendet som mer eller mindre onyttiga utan var en av dem som ännu hade en uppgift att fylla, ett ansvar att glädjas åt. Sådana var ju den tidens människor och sådana är ännu de gamla.

Omställningen från en positiv aktivitet till en tvångsfriställning just när många andra glädjement försvinner är förvisso för många en mycket hård påfrestning. Samhället å sin sida bör även ur rent egoistisk synpunkt ha intresse av att tillgodogöra sig den arbetskraft som många pensionärer ännu under flera år kan besitta.

Att medverka till att fylla de

äldres tid med för dem lämpad och roande sysselsättning är en stor uppgift inom modern åldringsvård. Den bidrar till kontakt med andra människor och blir en motvikt till en annars trist och långsam tillvaro. Vi talar så ofta om fritidsproblemen i dagens samhälle. Låt oss lösa våra egna, om vi har sådana, genom att hjälpa till att lösa andras och då först och främst de äldres.

Vår tid fylld av brådska och jäkt kontrasterar starkt mot den stilla värld som åldrandet skapar kring de gamla. De har tid att se, att lyssna, att vänta — men har vi tid med dem? Om inte ja då har vi verkligen förlorat sinne för den äldre generationens egenvärde, för dess värde människor emellan och för samhället i sin helhet. — De gamla är en samhällets klenod, lär ett kinesiskt ordspråk säga. En djup vördnad för ålderdomen möter ofta i den kinesiska litteraturen, måhända utformad på ett sätt som ter sig främmande för oss, men nog bör vi också ha klart för oss generationens värde för varandra. Ingen har enklare och vackrare än Selma Lagerlöf talat om vad de gamla i gården betydde för henne och hennes gärning.

Självfallet erkännes och uppskattas de olika insatser som samhällets skilda organ gjort och gör för den äldre generationen. Så har t. ex. folkpensionsreformen avsetts att ge ekonomisk trygghet och gör väl så i viss utsträckning. Men vad

värde har pengar för gamla människor om de inte för dem kan erhålla det som de dagligen behöver utöver livsförnödenheterna. Hjälpsbehovet är högst varierande beroende på den gamles personliga status, boendeförhållanden etc. Pengarna har värde endast i den mån de kan utbytas mot den service som behövs.

Den gamle måste genom någons medverkan både få rent omkring sig, få hjälp med den personliga hygien, tillsyn av kläderna och naturligtvis också få matbekymren tillgodosedda, det blir annars så lätt att när den gamle inte själv orkar, det ena behovet efter det andra eftersättes och en otrivsighet driver fram likgiltighet som egentligen icke behövde vara för handen om blott någon hjälp i det här avseendet kan ge henne livsmod och lust till och glädje av att leva.

Att lösa alla de problem som inneslutes i begreppet modern åldringsvård är en av de stora aktuella uppgifter som har prioriteringsrätt. I första hand bör det vara en kommunernas angelägenhet, då det gäller den del av åldringsvården som icke är sjukhusvård. Det har i flera sammanhang skymtat tankegångar som är uttryck för den uppfattningen att all åldringsvård borde överföras till landstingen. Ingenting synes mig mera otillfredsställande, både ur de gamlas, deras anhörigas och ur kommunens synpunkt.

Skälet för landstinget som huvudman skulle väl vara vinsten ur rationaliseringssynpunkt. Ekonomiskt mindre betungande är det att sammanföra de gamla till större anstalter när de ej längre kan vara i sin bostad. Därvid kan också förmodligen en betydande minskning av personalbehovet äga rum. Men hur går det med de gamla. Det må vara aldrig så fina och ändamålsenliga anstalter och aldrig så bra personal, rationaliseringen innebär ändå ett så utpräglat miljöbyte för många gamla att de blir ett rationaliseringens offer. Långt innan avfärden från egna hemmet genomlider de uppbrottstimman och tiden efter den. Kanske skall de flytta till en helt annan del av länet, till en för dem främmande trakt, dit de anhöriga icke har lätt att komma och besöken sålunda blir få. Gamla människor har inte så lätt att anpassa sig i nya förhållanden, och nog tyckes det mig ligga i kommunernas intresse att ge sina egna gamla en så humanitär åldringsvård som det överhuvudtaget går att frambringa. Att det så inte kan ske på det ur ekonomisk synpunkt fördelaktigaste sättet är måhända riktigt men får icke vara avgörande.

Man skall nog icke heller bortse från att man på hemorten i många fall kan engagera personer som kanske under någon eller några timmar då och då kan biträda vid åldringsvården. Så har ju länge skett både genom ideella föreningar,

hemsamariter och genom andra, men jag är förvissad om att det kan ske i ännu större utsträckning. Givetvis skall när det gäller den kvalificerade vården som kräver specialutbildad personal sådan utbildas och anlitas, och för den arbetskraften skall sådan ersättning ges att man lockar för sådana tjänster lämpliga människor.

Vi har en benägenhet att så underskatta arbete som utföres i hemmen och bland och för människorna speciellt för de gamla att det i många fall är svårt att anskaffa villig arbetskraft. Vi har all anledning att härvidlag tänka om.

Tyvärr för ju åldrandet med sig för mången besvärande sjukdomstillstånd, som gör tillvaron än mer påfrestande. Med den brist på sjukvårdsplatser, som vi har här i landet, är det självklart, att även de gamla måste i viss utsträckning vårdas i sina hem. Men det behö-

ver visst icke i och för sig vara sämre för dem, om det finns tillräcklig tillgång till dels utbildad personal, som ger dem den medicinska behandlingen, och dels personer som i övrigt ser till att de under dygnets lopp har vad de behöver och som genom sin beredvilighet inger dem trygghet.

En kraftig och snabb utbyggnad av den öppna åldringsvården för alla äldre, som kan vara i sina hem, är av nöden men det får inte innebära att man försummar att ge dem möjligheter att få den vård på sjukhus eller anstalter i övrigt så snart deras tillstånd det kräver. De bör ha precis samma rätt som andra samhällets medborgare.

Det talas högljutt om vår höga standard, men nog fattas det mycket innan man med fog kan påstå att det gäller alla områden. I varje fall inte ännu ifråga om åldringsvården. Det vet många gamla och deras anhöriga.